

Sygn. akt XVII AmA 17/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 stycznia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

W następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Witold Rękosiewicz

Protokolant: protokolant sądowy – stażysta Piotr Hołyś

po rozpoznaniu w dniu 7 stycznia 2014 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z odwołania (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z/s w B.

przeciwko Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

o naruszenie zbiorowych interesów konsumentów i nałożenie kary pieniężnej

na skutek odwołania powoda od decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 30 grudnia 2011 r. nr (...)

1. oddala odwołanie;

2. zasądza od (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z/s w B. na rzecz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kwotę 720 zł (siedemset dwadzieścia) tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

SSO Witold Rękosiewicz

Sygn. akt XVII AmA 17/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 30 grudnia 2011 r. roku nr (...). (...) Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej Prezes UOKiK, pozwany) działając na podstawie art. 26 ust. 1 oraz art. 33 ust. 6 ustawy z dnia 16 lutego 2007 roku o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) (dalej jako: Ustawa lub uokik) po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów przez przedsiębiorcę działającego pod firmą (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w B. (dalej: spółka, powód, przedsiębiorca) uznał za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów praktykę polegającą na zamieszczeniu :

L we wzorcu umowy zatytułowanym Umowa Nr... o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków postanowienia o brzmieniu: „Odbiorca może domagać się od przedsiębiorstwa obniżenia należności w razie dostarczenia wody o pogorszonej jakości. Roszczenie z tego tytułu Przedsiębiorstwo rozpatrywać będzie na podstawie zgłoszonej na piśmie reklamacji w nieprzekraczalnym terminie 7 dni od wystąpienia zdarzenia” - uznanego za postanowienie niedozwolone, wpisane do rejestru postanowień wzorców uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ kpc, co stanowi naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów i nakazał zaniechanie jej stosowania,

II. we wzorcach umów zatytułowanych Umowa Nr... o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków i Umowa Nr... o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków z osobą korzystającą z lokalu w budynku wielolokalowym postanowienia, zgodnie z którym umowa może być rozwiązana przez każdą ze stron z zachowaniem trzymiesięcznego okresu wypowiedzenia, co jest niezgodne z art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 7 czerwca 2001r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (tekst jedn. Dz. U. z 2006r. Nr 123 , poz. 858, z późn. zm.) i stanowi naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 uokik i nakazał zaniechanie jej stosowania.

III. we wzorcu umowy zatytułowanym Umowa Nr... o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków z osobą korzystającą z lokalu w budynku wielolokalowym postanowienia o brzmieniu „Przedsiębiorstwo ma prawo rozwiązać umowę bez zachowania okresu wypowiedzenia w przypadku: (...) dokonania zmian w instalacji Odbiorcy wpływających negatywnie na funkcjonowanie sieci i urządzeń Przedsiębiorstwa”, co jest niezgodne z art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 7 czerwca 2001r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (tekst jedn. Dz. U. z 2006r. Nr 123 , poz. 858, z późn. zm.) i stanowi naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 uokik i nakazał zaniechanie jej stosowania.

IV. we wzorcach umów zatytułowanych Umowa Nr... o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków i Umowa Nr... o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków z osobą korzystającą z lokalu w budynku wielolokalowym postanowienia w brzmieniu „Jeżeli odbiorca zmienił adres lub siedzibę i nie zawiadomił o tym Przedsiębiorstwa, faktury oraz inne dokumenty wysyłane przez przedsiębiorstwo poczytuje się za doręczone odbiorcy” - uznanego za postanowienie niedozwolone wpisane do rejestru postanowień wzorców uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ kpc, co stanowi naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów i nakazał zaniechanie jej stosowania.

V. we wzorcu umowy zatytułowanym Porozumienie przedwstępne dotyczące przekazania urządzeń wodociągowych i/lub kanalizacyjnych na własność i do eksploatacji (...) Sp. z o.o. w B. postanowienia o brzmieniu: „Wszelkie ewentualne spory wynikające z realizacji postanowień niniejszego porozumienia strony przekazują do rozstrzygnięcia Sądowi właściwemu dla siedziby Przyjmującego” oraz we wzorcach umów zatytułowanych: Umowa sprzedaży sieci wodociągowych i/lub kanalizacyjnych na rzecz (...) Sp. z o.o. w B. i Umowa sprzedaży sieci wodociągowych i/lub kanalizacyjnych na rzecz (...) Sp. z o.o. w B. (z ustanowieniem służebności przesyłu) postanowienia o brzmieniu „Wszelkie ewentualne spory wynikające z realizacji postanowień niniejszej umowy strony przekazują do rozstrzygnięcia Sądowi właściwemu dla siedziby Przyjmującego” - uznanego za postanowienie niedozwolone wpisane do rejestru postanowień wzorców uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ kpc, co stanowi naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów i nakazał zaniechanie jej stosowania.

VI Na podstawie art. 105 § 1 kpa w zw z art. 83 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie (...) Prezes UOKiK umorzył postępowanie w sprawie stosowania przez przedsiębiorcę praktyki określonej w art. 24 ust. 1 i ust. 2pkt 1 ustawy o ochronie (...) polegającą na stosowaniu we wzorcu umownym zatytułowanym Umowa Nr... o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków z osobą korzystającą z lokalu w budynku wielolokalowym postanowienia o brzmieniu: „Zmiana warunków świadczenia usług określonych w umowie, o której mowa w ust. 1, wiąże strony niniejszej umowy bez konieczności dokonywania jej zmian”.

W pkt. VII decyzji Prezes UOKiK nałożył na spółkę, na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 uokik kary pieniężne w wysokości, odpowiednio: 24.071 z tytułu naruszenia zakazu określonego w art. 24 ust. 1 i 2 uokik w zakresie opisanym w w punktach II i III sentencji decyzji oraz 14.443 zł z tytułu naruszenia zakazu określonego w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 uokik w zakresie opisanym w pkt. I, IV i V sentencji decyzji płatne do budżetu państwa.

W pkt VIII decyzji Prezes UOKiK na podstawie art. 77 ust. 1 w zw z art. 80 uokik oraz art. 263 § 1 i 263 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960r. – kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn. Dz. U. z 2000r., Nr 98, poz. 1071 z późn. zm.) w związku z art. 83 oraz 33 ust. 6 uokik obciążył dodatkowo spółkę kosztami przeprowadzonego postępowania w kwocie 11,25 i zobowiązał ją do zwrotu w/w kwoty na rzecz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

W złożonym odwołaniu (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w B. zaskarżyła decyzję Prezesa UOKiK w całości i wniosła o jej uchylenie i obciążenie Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kosztami postępowania.

Uzasadniając powyższe w odniesieniu do postanowienia z pkt I pozwu powód wskazał, że ze względów praktycznych stwierdzenie u odbiorcy pogorszonej jakości wody musi następować niezwłocznie po zauważeniu tego faktu, gdyż jest to niezbędne w celu wykrycia przyczyny i zabezpieczenia ewentualnych dowodów uzasadniających prawo konsumenta do zasadnego obniżenia należności. Stwierdził, że w razie sporu sądowego to konsument będzie musiał udowodnić fakt pogorszenia jakości wody, a zatem zapis ten jest dla konsumenta korzystny.

Odnosnie postanowienia z pkt II pozwu wskazał, że trzymiesięczny, przysługujący obydwu stronom umowy termin wypowiedzenia jest niezbędny w tego typu umowach a dopiero brak możliwości rozwiązania umowy za wypowiedzeniem mógłby być krzywdzący dla konsumenta. Zapis uprawniający konsumenta do rozwiązania umowy pozwala mu na skorzystanie z oferty konkurencyjnego przedsiębiorstwa wodociągowo - kanalizacyjnego, wybudowania własnej studni głębinowej czy przydomowej oczyszczalni ścieków, czego w sposób faktyczny nie można wykluczyć.

Powołał się również na sytuację uregulowaną w art. 6 ust. 6 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, w którym to przedsiębiorstwo może wypowiedzieć umowę z korzystającym z lokalu mieszkalnego w budynku wielolokalowym ze względu na niespełnienie warunków określonych w/w przepisem. Trzymiesięczny okres wypowiedzenia pozwala konsumentowi na doprowadzenie stanu faktycznego do wymogów, o których mowa w przywołanym przepisie. Powód oświadczył, iż nie znajduje wskazywanej przez pozwanego sprzeczności stosowanego przez niego zapisu z art. 8 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków.

Zarzucił, iż w decyzji błędnie utożsamiono równe prawo przedsiębiorstwa oraz odbiorcy usług do wypowiedzenia umowy za 3 – miesięcznym okresem wypowiedzenia z prawem przedsiębiorstwa do odcięcia wody lub zamknięcia przyłącza kanalizacyjnego, które jest bezwzględnie ustawowo uregulowane w art. 8 ustawy o zbiorowym (...) i w tym artykule dopuszczalne wg ścisłych enumeratywnych przesłanek.

Odnosnie postanowienia pkt III decyzji powód wskazał, iż zapis ten ma na celu uchronienie urządzeń przedsiębiorstwa przed zmianami instalacji przez odbiorcę, które mogą negatywnie wpływać na funkcjonowanie sieci i urządzeń przedsiębiorstwa jak np. przerobienie instalacji w ten sposób, iż następować będzie wprowadzanie do sieci kanalizacyjnej ścieków i odpadów określonych w art. 9 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków.

Zdaniem powoda brak przedmiotowego zapisu byłby krzywdzący dla przedsiębiorstwa i uniemożliwiałby mu reakcję na niewłaściwe wykonywanie umowy i ewentualny oczywisty negatywny wpływ na funkcjonowanie sieci i urządzeń przedsiębiorstwa ze strony konsumenta – odbiorcy (bo przecież kwestionowany jest również zapis o prawie wypowiedzenia umowy).

Podkreślił również, że wbrew twierdzeniom zawartym w decyzji przedmiotowy zapis nie pozbawia konsumentów przysługującej im z mocy art. 8 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków ochrony przed swobodnym odcięciem dostaw wody i zamknięciem przyłącza kanalizacyjnego.

Odnosnie zapisu pkt IV wskazał, że świadczenie usług ciągłych nie jest związane z ciągłym kontaktem przedsiębiorstwa z odbiorcą. Stwierdził, że minimum zachowania kontaktu jest posiadanie przez obie strony umowy danych adresowych pozwalających na wykonywanie umowy, w tym naliczanie należności i wykonywanie zapłaty należności przez odbiorcę. Wskazał, iż umowa wprowadza minimalny wymóg poinformowania przedsiębiorstwa o zmianie adresu, ponieważ przy daleko idącej tzw. ochronie danych osobowych przedsiębiorstwo nie ma możliwości ustalenia adresu odbiorcy jeżeli zmieni on miejsce zamieszkania i nie poinformuje o tym przedsiębiorstwa. Dodał, iż zapis ten porządkuje wzajemne równe prawa i obowiązki stron i w żadnym wypadku nie stanowi utrudnienia dla konsumenta.

Odnosnie postanowienia kwestionowanego przez Prezesa UOKiK w pkt VI decyzji w brzmieniu „...Wszelkie ewentualne spory wynikające z postanowień niniejszej umowy strony przekazują do rozstrzygnięcia Sądowi właściwemu dla siedziby Przejmującego...” powód wskazał, iż zapis ten mieści się w cywilnoprawnej zasadzie swobody umów. Oświadczył, że wymienione postanowienie jak i porozumienie przedwstępne mogą być negocjowane, nie są narzucane drugiej stronie umowy a konsument ma prawo do wniesienia swoich zmian.

Ponadto powód wskazał, że „umowy w których pojawił się kwestionowany zapis nie są umowami dotyczącymi świadczenia usług na rzecz konsumentów będących podstawową działalnością spółki, dotyczą realizacji roszczeń na podstawie art. 31 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, zgodnie z którym osoby, które wybudowały z własnych środków urządzenia wodociągowe i urządzenia kanalizacyjne, mogą je przekazywać odpłatnie gminie lub przedsiębiorstwu wodociągowo – kanalizacyjnemu, na warunkach uzgodnionych w umowie.

Powód zauważył, iż przedsiębiorstwo nie jest zobowiązane do przyjęcia warunków osoby zainteresowanej w przekazaniu urządzeń i może pozostawić realizację roszczenia poprzez jego dochodzenie przed Sądem – przy realizacji roszczenia z art. 31 na drodze sądowej wówczas właściwym do jego realizacji będzie Sąd siedziby Przedsiębiorstwa (art. 30 kpc) – tą właściwość sądów pozostawiono również do sporów wynikłych przy polubownym i poza procesowym zadośćuczynieniu roszczeniu przewidzianemu w art. 31 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków.

Pozwany Prezes UOKiK wniósł o oddalenie odwołania i zasądzenie kosztów postępowania. Podtrzymał dotychczasowe stanowisko w sprawie. Podnoszone w odwołaniu zarzuty uznał za bezzasadne lub chybione. Odnosząc się do argumentacji przedstawionej w odwołaniu pozwany zauważył, że powód nie zarzucił braku tożsamości zapisów wymienionych w pkt I, IV i V zaskarżonej decyzji z postanowieniami umownymi wpisanymi do rejestru klauzul niedozwolonych i nie kwestionował istnienia przesłanki bezprawności, związanej ze stosowaniem wymienionych postanowień. Odnosnie postanowień wymienionych w pkt II i III decyzji pozwany stwierdził, że zawarcie we wzorcach umownych uregulowań sprzecznych z art. 8 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, dających powodowi prawo do rozwiązania umowy, a w konsekwencji odcięcia dostaw wody i zamknięcia przyłącza kanalizacyjnego świadczy o bezprawności kwestionowanych postanowień.

Na podstawie zebranego materiału dowodowego Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Powód prowadzi działalność gospodarczą polegającą na świadczeniu usług zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków na terenie Miasta i Gminy B. oraz gmin P., K., B., T., B. i R. (k.7 akt adm.). Na terenie miasta B. co najmniej w okresie od 2003r a w pozostałych gminach – od 2006r. powodowa spółka stosuje wzorce umowne zawierające wskazane w zaskarżonej decyzji postanowienia. W ramach prowadzonej działalności związanej ze zbiorowym zaopatrzeniem w wodę i odprowadzaniem ścieków spółka podpisuje z odbiorcami tych usług umowy zatytułowane: Umowa Nr... o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków (k. 53 akt adm.) i Umowa Nr... o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków z osobą korzystającą z lokalu w budynku wielolokalowym (k. 55-56 akt adm.).

Z osobami, które zamierzają przekazać na rzecz (...) wybudowane przez nie urządzenia wodociągowe i/lub kanalizacyjne spółka zawiera umowy zatytułowane: Porozumienie przedwstępne dotyczące przekazania urządzeń wodociągowych i/lub kanalizacyjnych na własność i do eksploatacji (...) Sp. z o.o. w B., Umowa sprzedaży sieci wodociągowych i/lub kanalizacyjnych na rzecz (...) Sp. z o.o. w B. i Umowa sprzedaży sieci wodociągowych i/lub kanalizacyjnych na rzecz (...) Sp. z o.o. w B. (z ustanowieniem służebności przesyłu) – (k. 68-78 akt adm.). Wzorce tych umów stanowią załączniki do Zarządzenia Nr (...) Prezesa Zarządu Spółki (...) z dnia 31 grudnia 2010r. wprowadzającego aneks nr (...) do zarządzenia nr (...) Prezesa Zarządu Spółki z o.o. z dnia 31 grudnia 2007r. w sprawie przejmowania urządzeń wodociągowych i/lub kanalizacyjnych wybudowanych ze środków własnych przez osoby trzecie. Zarządzenie Nr (...) weszło w życie od 1 stycznia 2011r., natomiast zarządzenie nr (...) obowiązywało

od 31 grudnia 2007r. W dokumentach stanowiących załączniki do zarządzenia nr (...) zatytułowanych: Porozumienie przedwstępne dotyczące przekazania urządzeń wodociągowych i/lub kanalizacyjnych na własność i do eksploatacji (...) Sp. z o.o. w B., Umowa sprzedaży sieci wodociągowych i/lub kanalizacyjnych na rzecz (...) Sp. z o.o. w B. i Umowa sprzedaży sieci wodociągowych i/lub kanalizacyjnych na rzecz (...) Sp. z o.o. w B. (z ustanowieniem służebności przesyłu) również znajdowały się postanowienia cytowane w punkcie VI sentencji decyzji (k. 57-67 akt adm.).

Postanowieniem z dnia 9 września 2011r. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wszczął z urzędu postępowanie w sprawie stosowania przez (...) Sp. z o.o. w B. praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w zw. z podejrzeniem, że niektóre postanowienia wykorzystywanych przez (...) wzorców umów zawieranych z konsumentami są tożsame z treścią postanowień wpisanych do rejestru postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone oraz, że niektóre postanowienia tych wzorców są sprzeczne z przepisami ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (k. 1-2 akt adm.).

W piśmie z dnia 28 września 2011 r., znak: (...), spółka ustosunkowała się do zarzutów stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów (k. 41- 43 akt adm.). Spółka stwierdziła, iż stosowania wskazanych w zawiadomieniu o wszczęciu postępowania zapisów nie można uznać za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, gdyż są to zapisy praktyczne, zabezpieczające w równy sposób obie strony umowy i chroniące je przed ewentualnymi sporami, które byłyby również niekorzystne dla konsumenta. Przedstawiła też wyjaśnienia uzasadniające stosowanie każdego kwestionowanego postanowienia, które w całości zostały powtórzone w złożonym odwołaniu.

Wykonując zarządzenie Prezesa UOKiK z dnia 18 listopada 2011 r. spółka przy piśmie z dnia 22 listopada 2011r. przesłała poświadczoną za zgodność z oryginałem kopie wzorców umownych i innych dokumentów, wykorzystywanych w prowadzonej działalności gospodarczej, będących podstawą rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie (k. 52 – 79 akt adm.).

Po zakończeniu postępowania administracyjnego, Prezes UOKiK wydał w dniu 30 grudnia 2001r. zaskarżoną decyzję.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

W złożonym odwołaniu powód zarzucił Prezesowi UOKiK nieuzasadnione przyjęcie w zaskarżonej decyzji, iż działanie spółki stanowiło praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów. Powód w żaden sposób nie kwestionował ustaleń faktycznych dokonanych w postępowaniu administracyjnym, które zostały potwierdzone przez Sąd w postępowaniu prowadzonym na skutek wniesienia odwołania. W szczególności powód nie twierdził, że w prowadzonej działalności gospodarczej nie wykorzystuje wzorców umów, które zawierają wymienione w zaskarżonej decyzji postanowienia w brzmieniu podanym przez pozwanego. Nie wskazał również żadnego przepisu prawa, którego naruszenia przy wydawaniu zaskarżonej decyzji dopuścił się Prezes UOKiK. W odwołaniu powód przedstawił szereg okoliczności, które w jego ocenie uzasadniają stosowanie wymienionych w decyzji postanowień i świadczą o nienaruszaniu przepisów dotyczących ochrony interesów konsumentów. Przedstawione przez powoda argumenty mają charakter praktyczny i są wyrazem subiektywnej oceny powoda, dotyczącej wskazanych w decyzji postanowień. Pozostają jednak bez wpływu na merytoryczną ocenę zaskarżonej decyzji. W odwołaniu powód nie wypowiedział się na temat twierdzeń i zarzutów Prezesa UOKiK, dotyczących tożsamości stosowanych przez niego postanowień z postanowieniami wpisanymi do rejestru klauzul niedozwolonych oraz na temat postanowień uznanych przez pozwanego za sprzeczne z przepisami ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i odprowadzaniu ścieków. Ograniczył się jedynie do stwierdzenia, że nie są to zapisy naruszające zbiorowe interesy konsumentów oraz, że nie dostrzega sprzeczności kwestionowanych zapisów z art. 8 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i odprowadzaniu ścieków. Zawartą w uzasadnieniu odwołania argumentacją powód nie wykazał i nie udowodnił, że zakwestionowane w zaskarżonej decyzji wybrane postanowienia wzorca umownego, wykorzystywanego przez Spółkę są zgodne z treścią art. 8 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków oraz , że nie są tożsame z klauzulami wpisanymi do rejestru klauzul niedozwolonych.

W zaskarżonej decyzji Prezes UOKiK zarzucił powodowi stosowanie praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów poprzez stosowanie w działalności gospodarczej postanowień wzorców umów, tożsamyh z postanowieniami, które zostały wpisane do rejestru postanowień umownych uznanych za niedozwolone oraz postanowień kształtujących prawa konsumentów w sposób mniej korzystny od zawartego w regulacjach ustawowych, co stanowi godzące w zbiorowe interesy konsumentów bezprawne działanie przedsiębiorcy – art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W celu stwierdzenia, że określona praktyka stanowi naruszenie zakazu określonego w art., 24 ust.1 i 2 ustawy konieczne jest wykazanie, iż będące przedmiotem oceny zachowanie przedsiębiorcy spełnia znamiona bezprawności i godzi w zbiorowe interesy konsumentów.

Zdaniem Sądu w zaskarżonej decyzji Prezes UOKiK wykazał istnienie wymienionych wyżej przesłanek uzasadniających uznanie stosowania przez powoda zakazanej praktyki.

Trafne było stanowisko Prezesa UOKiK, zgodnie z którym działanie przedsiębiorcy, polegające na stosowaniu postanowień wzorców umów wpisanych do rejestru niedozwolonych postanowień umownych, należy uznać za bezprawne ze względu na fakt zdefiniowania w art. 24 ust. 2 pkt 1 Ustawy określonej praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, ale także ze względu na wynikającą z art. 479⁴³ k.p.c. rozszerzoną skuteczność (prawomocność) wyroku w sprawie o uznanie postanowień umownych za niedozwolone. W momencie wpisania do rejestru postanowienia uznanego przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone postanowienie umowne, klauzula ta staje się samodzielnie funkcjonującą zasadą, która została zakwestionowana. Ze względu na rozszerzoną skuteczność wyroku, klauzule wpisane do rejestru spełniają funkcję podobną do przepisów prawa, zaś posługiwanie się nimi w kontaktach z konsumentami jest zakazane. Zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2006 r., sygn. akt III SZP 3/06, „stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. może być uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów”. Dokonując oceny treści postanowień umownych wykorzystywanych przez przedsiębiorców we wzorcach umownych należy stosować reguły interpretacji wykształcone w praktyce orzeczniczej. Podkreślić wypada, iż do uznania danej klauzuli za niedozwoloną nie jest konieczna dokładna, literalna identyczność klauzuli wpisanej do rejestru i klauzuli z nią porównywanej. Wystarczy, że postanowienia te mieszczą się w „hipotezie” klauzuli wpisanej do rejestru.

W ocenie Sądu, wykładnia postanowień wzorca umownego stosowanego przez powoda, które zostały zakwestionowane w zaskarżonej decyzji, mimo ich nieco odmiennego brzmienia od klauzul abuzywnych wpisanych do rejestru pozwala stwierdzić, iż skutek jaki odnoszą jest tożsamy ze skutkiem wywieranym przez klauzule uznane za niedozwolone. Prezes UOKiK słusznie wskazał, że postanowienie wymienione w pkt I. zaskarżonej decyzji, ograniczające konsumentom wynikający z bezwzględnie obowiązujących przepisów prawa termin, w którym mogą skorzystać z prawa do wniesienia reklamacji, było już uprzednio przedmiotem postępowania przed Sądem Ochrony Konkurencji i Konsumentów i w wyniku tego zostało wpisane do rejestru klauzul niedozwolonych (m. in. postanowienie nr 524).

Należy wskazać, iż w odniesieniu do umów o świadczenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków zawieranych z konsumentami, brak jest przepisów szczególnych pozwalających na ograniczenie lub wyłączenie odpowiedzialności przedsiębiorstwa wodociągowo – kanalizacyjnego. Zapis stosowany przez powoda kształtuje sytuację konsumentów korzystających z jego usług konsumentów w sposób mniej korzystny niż zapis wynikający z treści art. 563 § 1 kc, ustalającym, że termin na wniesienie reklamacji wynosi jeden miesiąc od dnia wykrycia wady i z art. 558 § 1 kc, zgodnie z którym wyłączenie lub ograniczenie odpowiedzialności z tytułu rękojmi względem konsumenta jest dopuszczalne tylko w przypadkach określonych w przepisach szczególnych.

Postanowienie wskazane w pkt IV zaskarżonej decyzji prowadzi do sytuacji, w której niepowiadomienie przedsiębiorstwa o zmianie adresu konsumenta powoduje, iż przesłane przez przedsiębiorcę dokumenty uznaje się za skutecznie doręczone konsumentowi, było już przedmiotem postępowania przed Sądem Ochrony Konkurencji i Konsumentów i zostało wpisane do rejestru (m. in. postanowienie nr 1681).

Prezes UOKiK trafnie wskazał, że skierowanie przez (...) do konsumentów korespondencji w sprawie wykonania umowy o świadczenie usług zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków jest oświadczeniem woli spółki złożonym konsumentom w rozumieniu art. 60 kc. W świetle art. 61 § 1 zd. 1 kc oświadczenie woli, skierowane do innej osoby, uznaje się za skutecznie złożone z chwilą, gdy doszło do niej w taki sposób, że mogła się zapoznać z jego treścią. Zatem oświadczenie woli składane innej osobie może być uznane za skutecznie doręczone jedynie wówczas, gdy dotrało do tej osoby w sposób umożliwiający jej zapoznanie się z jego treścią. W innym wypadku może dojść do sytuacji, w której przedsiębiorca bezpodstawnie uzna, że klient został poinformowany o istotnych zmianach łączącego strony stosunku prawnego. Powyższe stoi w sprzeczności z regulacjami kodeksu cywilnego, które przewidują zasadę „milczącego akceptu” jedynie w stosunkach między przedsiębiorcami i to, co należy podkreślić, jedynie między przedsiębiorcami pozostającymi ze sobą w stałych stosunkach gospodarczych. Zastosowanie przedmiotowej konstrukcji w umowach z konsumentami stanowi więc rażące naruszenie ich interesów.

Postanowienie wymienione w pkt V. zaskarżonej decyzji prowadzące do ograniczenia konsumentowi możliwości wyboru Sądu według zasad określonych w bezwzględnie obowiązujących przepisach prawa, było przedmiotem postępowania przed Sądem Ochrony Konkurencji i Konsumentów i zostało wpisane do rejestru (m. in. postanowienie nr 922).

Kodeks postępowania cywilnego rozróżnia dwa rodzaje właściwości miejscowej: właściwość ogólną i właściwość szczególną. Podstawę do określenia właściwości ogólnej stanowi miejsce zamieszkania pozwanego (actor sequitur forum rei). Do właściwości szczególnej zalicza się natomiast: właściwość przemianą i właściwość wyłączną. Kodeks daje zatem powodowi prawo wyboru sądu, przed który może wytoczyć powództwo. Przepisy o właściwości przemiennej stwarzają dla strony powodowej udogodnienie polegające na tym, że może według własnego uznania wybrać jako sąd miejscowo właściwy inny sąd niż ten, który jest właściwy według przepisów o właściwości ogólnej i tym samym skierować sprawę do sądu korzystniejszej dla siebie położonego, pozbawiając równocześnie pozwanego tej dogodności, jaką jest prowadzenie procesu przed sądem jego miejsca zamieszkania, pobytu lub siedziby (orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 1982 r., III PZP 12/82, OSPi KA 1983, Nr 4, poz. 74). Celem uregulowań w tym zakresie jest wzgląd na ułatwienie stronom dostępu do sądu, ekonomikę procesową oraz ułatwienie sądowi wykonywania czynności procesowych zgodnie z zasadą bezpośredniości.

Stwierdzić należy, iż treść postanowienia zawartego w stosowanym przez pozwaną spółkę wzorcu, określającego właściwość sądu rozpoznającego spory wynikłe z zawartej umowy, narzuca rozpoznanie sprawy wyłącznie przez sąd, który jest miejscowo właściwy według właściwości ogólnej – wyznaczonej przez miejsce zamieszkania lub siedzibę przedsiębiorcy. Konsument pozbawiony zostaje więc możliwości wytoczenia ewentualnego powództwa przed sąd właściwy przemienne. Tym samym zachodzą przesłanki uznania tego postanowienia za klauzulę niedozwoloną, kształtującą prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszającą jego interesy, poprzez narzucenie konsumentowi rozpoznania sprawy przez sąd określony miejscowo według właściwości ogólnej i pozbawienie możliwości skorzystania z przysługującego mu ustawowo uprawnienia do wyboru sądu na podstawie właściwości przemiennej mimo, iż przepisy stwarzają po stronie inicjującej spór w sądzie możliwość dokonania wyboru sądu. Analogicznie w tej kwestii wypowiedział się Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dn. 15.01.2009r., sygn. akt VI ACa 1638/08. Zdaniem Sądu kwestionowane postanowienie wypełnia zatem znamiona art. 385¹ § 1 kc. O jego nieuczciwym charakterze decyduje to, że wyłącza powodowi możliwość wyboru sądu, przed który może wytoczyć powództwo.

Odnosząc się do zarzutu powoda dotyczącego korzystania przez niego w umowach z konsumentami z zasady swobody umów i wyboru właściwego sądu na podstawie art. 46 k.p.c należy stwierdzić, iż nie znajduje on zastosowania w niniejszej sprawie, gdyż umowy z konsumentami zawierane były przy pomocy stosowanego przez spółkę wzorca umownego, a zatem nie były przedmiotem indywidualnego uzgodnienia umownego. Zagadnienie to było już przedmiotem rozważań tutejszego Sądu, który w wyroku z dnia 18 października 2007r. sygn. akt XVII AmA 28/07 orzekł, iż w sytuacji, gdy zasadą jest zawieranie umów przez przystąpienie bez indywidualnego negocjowania ich postanowień, okoliczność, iż niewielka liczba umów zawarta została po przeprowadzeniu indywidualnych uzgodnień nie może zmienić oceny o narzucaniu warunków umów zawieranych powszechnie przez dominanta z odbiorcami świadczonych przez niego usług. Stanowisko to zostało następnie potwierdzone przez Sąd Apelacyjny w wyroku z dnia 28 listopada 2007r. sygn. akt VI Aca 939/07, który wskazał, że okoliczność, iż część umów zawartych przez przedsiębiorstwo wodociągowo – kanalizacyjne została zmodyfikowana w efekcie prowadzonych z odbiorcami usług uzgodnień, nie świadczy o tym, że warunki umów nie są przez przedsiębiorcę odbiorcom usług narzucane.

Tożsamość skutków w/w zapisów ze skutkami klauzul wpisanych do rejestru przesądza o braku zasadności odwołania powoda w tym zakresie.

Mając powyższe na uwadze, Sąd ocenił, że postanowienia wzorca umowy stosowanej przez spółkę mieszczą się w „hipotezach” klauzul wpisanych do rejestru, mimo, iż nie są one literalnie zgodne z tymi klauzulami. Warunek ten nie jest konieczny do stwierdzenia, że porównywane klauzule są ze sobą tożsame. Czynnikiem przesądzającym o stwierdzeniu tożsamości jest bowiem zamiar i cel jakiemu miały służyć konkretne postanowienia zamieszczone przez przedsiębiorcę we wzorcu umownym.

W postępowaniu odwoławczym powód nie udowodnił, iż cel zastosowania we wzorcu umownym wymienionych w decyzji klauzul był inny niż w przypadku tożsamych z nimi klauzul wpisanych do rejestru.

Zawarte w odwołaniu twierdzenia powoda w tym zakresie nie zostały poparte żadnymi dowodami.

W związku z tym, należy stwierdzić, iż udowodniona została przesłanka bezprawności działania Spółki, polegająca na stosowaniu w obrocie konsumenckim postanowień wzorców umów wpisanych do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone. Zaznaczyć przy tym wypada, że w ocenie Sądu żadne inne postanowienie omawianych wzorców nie prowadzi do wyłączenia abuzywności omawianych klauzul.

Druga z przesłanek uznania działań Spółki za praktykę niedozwoloną, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 Ustawy jest spełniona jeżeli zostanie wykazane, że działanie przedsiębiorcy godzi w interesy konsumentów jako zbiorowości, ponieważ kształtuje ich prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza ich interesy wskutek zastosowania klauzul tożsamych z wpisanymi do rejestru postanowień niedozwolonych. Mając na uwadze, że skutki stosowania wymienionych w zaskarżonej decyzji postanowień przejawiają się w naruszeniu interesów ekonomicznych konsumentów, ewentualnie mogą mieć znaczący wpływ na ich warunki życiowe, za udowodnione należy uznać stanowisko Prezesa UOKiK, iż stosowane przez (...) postanowienia są tożsame z postanowieniami wpisanymi do rejestru klauzul niedozwolonych i mają charakter abuzywny w rozumieniu art. 385¹ § 1 kc. W związku z tym należy uznać, że spełniona została również druga ustawowa przesłanka z art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Stanowczego podkreślenia wymaga, iż usługi świadczone przez (...) skierowane są do nieograniczonej liczby nieoznaczonych indywidualnie konsumentów, wobec tego okoliczność potencjalnego naruszenia stwierdzonym działaniem powoda zbiorowych interesów konsumentów nie budzi wątpliwości Sądu.

Stosowanie postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone jest bowiem praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

Przechodząc do oceny działań powoda wskazanych w punkcie II i III zaskarżonej decyzji zaznaczyć należy, że nie ulega wątpliwości, iż praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów jest postępowanie polegające na stosowaniu postanowień umownych sprzecznych z bezwzględnie wiążącymi przepisami prawa.

1. We wzorcach „Umowa Nr... o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków” i „ Umowa Nr...o zaopatrzeniu w wodę i odprowadzanie ścieków z osobą korzystającą z lokalu w budynku wielolokalowym” powód stosował postanowienie zgodnie z którym umowa może być rozwiązana przez każdą ze stron z zachowaniem trzymiesięcznego okresu wypowiedzenia (pkt II decyzji).
2. We wzorcu „ Umowa Nr...o zaopatrzeniu w wodę i odprowadzanie ścieków z osobą korzystającą z lokalu w budynku wielolokalowym” powód stosował postanowienie o treści : „Przedsiębiorstwo ma prawo rozwiązać umowę bez zachowania okresu wypowiedzenia w przypadku: (...) dokonania zmian w instalacji Odbiorcy wpływających negatywnie na funkcjonowanie sieci i urządzeń Przedsiębiorstwa” (pkt III decyzji).

Postanowienie wymienione w punkcie II decyzji niewątpliwie rozszerza zamknięty i ściśle określony w art. 8 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i odprowadzaniu ścieków katalog przyczyn wypowiedzenia umowy przez przedsiębiorstwo wodociągowo - kanalizacyjne. Zgodnie z art. 6 ust. 1 powołanej ustawy, dostarczanie wody lub odprowadzanie ścieków odbywa się na podstawie pisemnej umowy o zaopatrzenie w wodę lub odprowadzanie ścieków zawartej między przedsiębiorstwem wodociągowo – kanalizacyjnym a odbiorcą usług. Zgodnie natomiast z art. 8 ust. 1 tej ustawy przedsiębiorstwo wodociągowo – kanalizacyjne może odciąć dostawę wody lub zamknąć przyłącze kanalizacyjne jeżeli:

- 1) Przyłącze wodociągowe lub kanalizacyjne wykonano niezgodnie z przepisami prawa;
- 2) Odbiorca usług nie uiścił należności za pełne dwa okresy obrotowe, następujące po dniu otrzymania upomnienia w sprawie uregulowania zaległej opłaty;
- 3) Jakość odprowadzanych ścieków nie spełnia wymogów określonych w przepisach prawa lub stwierdzono celowe uszkodzenie albo pominięcie urządzenia pomiarowego;
- 4) Został stwierdzony nielegalny pobór wody, to jest bez zawarcia umowy, jak również przy celowo uszkodzonych albo pominiętych wodomierzach lub urządzeniach pomiarowych.

Przedmiotowe postanowienie umożliwia zatem spółce przekroczenie jej ustawowych kompetencji jako dostawcy usług zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków do rozwiązywania umów łączących ją z odbiorcami usług, a konsekwencji uprawnień do wstrzymania świadczenia usług. Postanowienie to przewiduje bowiem możliwość podjęcia przez spółkę działań polegających na rozwiązaniu za wypowiedzeniem łączącej ją z konsumentem umowy w każdym czasie i z dowolnej przyczyny a więc także w sytuacjach, które nie zostały enumeratywnie wymienione w art. 8 ust. 1 ustawy o zbiorowym (...).W konsekwencji skutkuje to możliwością odcięcia dostaw wody lub zamknięcia przyłącza kanalizacyjnego jedynie w oparciu o subiektywne stwierdzenie przedsiębiorcy, że istnieją przesłanki do podjęcia takiego działania.

W ocenie Sądu również postanowienie z punktu trzeciego decyzji umożliwia spółce przekroczenie jej ustawowych kompetencji jako dostawcy usług zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków. Zgodnie z treścią przedmiotowego postanowienia spółka ma bowiem prawo rozwiązać łączącą ją z konsumentem umowę bez zachowania okresu wypowiedzenia w przypadku dokonania zmian w instalacji odbiorcy usług wpływających negatywnie na funkcjonowanie sieci urządzeń przedsiębiorstwa wodociągowo – kanalizacyjnego tj de facto możliwość podjęcia przez spółkę działań powodujących odcięcie dostaw wody lub zamknięcie przyłącza kanalizacyjnego w sytuacji, która nie została przewidziana w art. 8 ust 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków. Jak słusznie wskazał pozwany zakwestionowane przez niego zachowanie (...), dotyczące trybu rozwiązywania przez spółkę umowy z zachowaniem okresu wypowiedzenia oraz subiektywnie dokonanej oceny okoliczności uprawniających do rozwiązania przez nią umowy bez zachowania tego okresu z powodu dokonania

zmian w instalacji odbiorcy usług wpływających negatywnie na funkcjonowanie sieci i urządzeń przedsiębiorstwa – godzą w interesy konsumentów. Stosowanie w wymienionych wzorcach umów kwestionowanych klauzul pozbawia bowiem odbiorców możliwości korzystania z usługi o charakterze powszechnym, niezbędnej dla prawidłowego funkcjonowania każdego gospodarstwa domowego i przedsiębiorcy – w sytuacji, gdy zgodnie z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa - nie byłiby pozbawieni możliwości korzystania z usług dostarczania wody i odbierania ścieków. Działanie to bez wątpienia godzi w interesy konsumentów, wywołując negatywne skutki w sferze przysługujących im z mocy ustawy uprawnień. Pozbawienie konsumentów przysługującej im z mocy ustawy ochrony przed odcięciem dostawy wody lub odbioru ścieków, poprzez sprzeczne z art. 8 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę uregulowanie, zawarte we wzorcach umownych, uprawniające spółkę do rozwiązania umowy na podstawie jednostronnego stwierdzenia, iż zachodzą podstawy do rozwiązania umowy i w konsekwencji odcięcia dostaw wody lub zamknięcia przyłącza kanalizacyjnego świadczy o bezprawności kwestionowanych postanowień umownych.

Mając powyższe na względzie Sąd nie stwierdził podstaw do uwzględnienia zarzutów powoda odnoszących się do stosowanych przez niego klauzul i ich oceny prawnej.

Sąd nie dopatrył się również nieprawidłowości przy określaniu przez Prezesa UOKiK wysokości kary pieniężnej. Przepis art. 106 znajduje się w dziale VII Ustawy zatytułowanym kary pieniężne i określa sankcje jakie mogą być nałożone na przedsiębiorcę w przypadku stwierdzenia stosowania zakazanych Ustawą praktyk antykonkurencyjnych bądź antykonsumenckich. Zawarte w dziale VII Ustawy przepisy mają więc charakter następczy w stosunku do działań podejmowanych przez przedsiębiorców i ustaleń dokonanych przez Prezesa UOKiK w przeprowadzonym postępowaniu. Ich celem jest między innymi określenie zasad ustalania wysokości kar pieniężnych nakładanych na przedsiębiorców i wskazanie w jakich przypadkach naruszenia zakazów ustawowych kara pieniężna może lub musi być nałożona. W niniejszym postępowaniu powodowi zostało udowodnione stosowanie zakazanej praktyki i dlatego w konsekwencji możliwe było zastosowanie przedmiotowego przepisu.

Skoro bowiem Prezes UOKiK wykazał stosowanie przez przedsiębiorcę określonej zakazanej praktyki, spełniona została przesłanka uprawniająca organ antymonopolowy do nałożenia na powoda kary pieniężnej w granicach określonych w dziale VII Ustawy. Sama wysokość kary nałożonej decyzją również nie budzi wątpliwości Sądu. Należy podkreślić, że kara została określona zgodnie z zasadami i w granicach ustawowych i stanowi jedynie:

1. w przypadku naruszeń o których mowa w punktach II i III przedmiotowej decyzji (...) % przychodu powoda uzyskanego w roku poprzedzającym wydanie zaskarżonej decyzji. W ocenie Sądu kara ta jest adekwatna do naruszenia.
2. w przypadku naruszeń o których mowa w punktach I, IV i V przedmiotowej decyzji (...) % przychodu powoda uzyskanego w roku poprzedzającym wydanie zaskarżonej decyzji. W ocenie Sądu kara ta jest adekwatna do naruszenia.

Warto zauważyć, że w każdym przypadku podstawą określenia wymiaru kary pieniężnej jest poziom uzyskanego przez przedsiębiorcę przychodu. W odwołaniu powód nie kwestionował wysokości przychodu wskazanego przez Prezesa UOKiK jako podstawa wymiaru kary. Nie podnosił też jakichkolwiek zarzutów dotyczących wysokości nałożonych na niego w decyzji kar pieniężnych.

Jednocześnie z treści zaskarżonej decyzji wynika, że pozwany w prawidłowy sposób przy wymierzaniu kary stwierdził, iż w sprawie nie występują okoliczności łagodzące/obciążające mające wpływ na wymiar kary pieniężnej. Nałożona decyzją kara została ustalona przy uwzględnieniu wartości minimalnych ustalonych w wyjaśnieniach Prezesa UOKiK w sprawie ustalania wysokości kar pieniężnych za stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Brak więc w ocenie Sądu podstaw prawnych i możliwości do obniżenia nałożonej kary lub odstąpienia od jej nałożenia wobec niezaprzeczalności stosowania niedozwolonej praktyki przez powoda.

Mając na uwadze przedstawione okoliczności Sąd Okręgowy oddalił odwołanie wobec braku podstaw do jego uwzględnienia – art. 479^{31a} § 1 kpc.

O kosztach zastępstwa procesowego orzeczono na podstawie art. 98 kpc stosownie do wyniku sporu.

SSO Witold Rękosiewicz